
Verslag Ledenraad PCOB

Vrijdag 23 september 2022
vastgesteld

Aanwezigen: zie presentielijst
Voorzitter: de heer Henk Zieleman

1. Opening

De voorzitter opent de vergadering met het lezen van een tekst van bemoediging. Er zijn afmeldingen ontvangen van de dames Oosterhuis, De Waal en Schipper en de heren Neutel en Beijering.

Paula de Waal ziet zich genoodzaakt haar werkzaamheden als ledenraadslid in verband met gezondheidsproblemen neer te leggen. Dat betekent dat ook vanuit Zeeland geen vertegenwoordiging in de ledenraad meer is.

2. Vaststelling van de agenda

De agenda wordt ongewijzigd vastgesteld.

3. Bespreken toekomstscenario's aan de hand van een notitie

De voorliggende notitie is van 9 september en de omstandigheden veranderen op dit moment snel. Het bestuur PCOB wil de ledenraad graag informeren en consulteren; het is dan ook een consulterende vergadering, geen besluitvormende.

De heer Willem Nuis, voorzitter bestuur PCOB, memoreert dat op de ledenraadsvergadering van juni door de directeur namens de besturen een toekomstvisie is gepresenteerd, die inhield dat er zou moeten worden gestreefd naar het fuseren van de verenigingen tot één vereniging. In de weken daarna hebben KBO Limburg, KBO Overijssel en KBO Gelderland een pro forma opzegging van hun lidmaatschap van de Unie KBO ingediend. KBO Noord-Holland heeft al eerder opgezegd en deze opzegging is inmiddels ook bevestigd. De opzegging van deze drie bonden moet ergens voor 31 december worden bevestigd of ingetrokken, maar we gaan ervan uit dat het voor 98% zeker is.

Over allerlei juridische vragen is komende maandag overleg met een aantal juristen; de voorzitter vraagt de ledenraad erop te vertrouwen dat het belang van de PCOB voldoende door het bestuur zal worden behartigd.

Als er inderdaad vier provinciale KBO-bonden uittreden betekent dit een verlies van 80.000 leden en daarmee ongeveer € 800.000 minder aan afdracht voor de begroting KBO-PCOB in 2023. Daar komen nog indirecte kosten bij, zoals vermindering van de inkomsten uit advertenties als het Magazine in oplage halveert.

Als vier provinciale KBO-bonden uittreden blijven er nog zeven over plus de vertegenwoordiging van de individuele leden, die met elkaar ongeveer 40.000 leden hebben. Op 8 september hebben deze "blijvende bonden" een werkconferentie gehouden met als thema hoe ze na 1 januari 2023 door willen gaan. De uitkomst was dat men graag met de PCOB wil fuseren tot één vereniging, dus één structuur, één administratie en één contributie.

In theorie kunnen afdelingen van vertrekkende bonden zich daarbij aansluiten, net zoals het mogelijk is dat afdelingen van blijvende bonden zelf gaan uittreden.

In de notitie worden drie scenario's geschetst.

1. Scenario 1 is een *doorstart van de PCOB met de blijvende bonden*. Inmiddels kunnen we vaststellen dat de samenwerking in 2016 niet doordacht genoeg is vormgegeven, dus dat moet nu beter. Een fusie moet zo snel mogelijk als de zorgvuldigheid toelaat. Bij een fusie moet ook gekeken worden naar een nieuwe naam, zeker omdat de vertrekkende bonden de naam KBO mogen blijven voeren. Een vraag die beantwoord moet worden is of we met deze PCOB+ vereniging voldoende massa hebben. Daarbij moet meegewogen worden dat de vertrekkende bonden waarschijnlijk gaan samenwerken met KBO-Brabant. Volgens de ons bekende gegevens hebben ze dan met elkaar wel zo'n 150.000 leden. Het kan dus verstandig c.q. noodzakelijk zijn om op zoek te gaan naar een derde partner. Een verkleining van het landelijk bureau is onvermijdelijk.
2. Scenario 2 is *zelfstandig verder als PCOB*. Dit betekent natuurlijk een nog grotere ledendaling, met alle vragen omtrent schaalgrootte en slagvaardigheid die daarbij horen. Ook het landelijk bureau zal bij scenario 2 worden geminimaliseerd.
3. Scenario 3 is *het vormen van hybride federatief model*, maar die optie is op dit moment niet realistisch. In de tekst van de notitie wordt gesproken over een koepel KBO-PCOB, maar dat is volgens de voorzitter een verschrijving. Scenario 3 gaat uit van een fusie zoals onder 1, waarbij deze gefuseerde PCOB+ met de zelfstandige provinciale KBO-bonden en eventuele andere senioren-organisaties onder een soort gefedereerd dak gaan vallen. Die mogelijkheid is meer iets voor de toekomst en wordt dus vooralsnog geparkeerd.

Vanuit de vergadering wordt gevraagd hoe veel afdelingen van achterblijvende provinciale KBO-bonden mee zullen gaan in de fusie. En aan de andere kant hoeveel afdelingen van uittrekkende provinciale KBO-bonden zich al hebben gemeld voor rechtstreekse aansluiting. De directeur deelt mee dat zij aangenaam verrast was door de coöperatieve sfeer bij de werkconferentie van 8 september. KBO Zuid-Holland is een grote bond en de enige met een eigen bureau, maar wil heel graag fuseren. De zelfstandigheid van afdelingen zal voorlopig wel in een bepaalde vorm blijven, maar men is bereid de provinciale zelfstandigheid op te heffen. Men ziet het belang van enerzijds rust in de organisatie en anderzijds het behalen van de gewenste schaalgrootte.

Er is op dit moment geen zinnig woord te zeggen over de keuzes die afdelingen gaan maken. Het is mogelijk dat afdelingen zich rechtstreeks aansluiten bij Unie KBO, maar dat kan alleen met toestemming van de ledenraad. De huidige ledenraad zal die afdelingen niet toelaten. Vanaf 1 januari 2023 zal de ledenraad Unie KBO in de gewijzigde samenstelling die toestemming wel geven. Uiteraard wil de directeur graag een handleiding voor deze afdelingen klaar hebben liggen. Natuurlijk kunnen mensen, die bij Unie KBO willen blijven, ook individueel lid worden.

De ledenraad geeft aan tevreden te zijn over de toelichting, die aan de hand van een PowerPointpresentatie is gegeven. Deze presentatie wordt aan de ledenraad toegezonden.

Er volgt een levendige discussie over scenario 1 en 2. Een deel van de aanwezigen heeft de nodige reserves ten aanzien van de betrouwbaarheid van de provinciale KBO-bonden. Moet de PCOB daar nog wel tijd en energie in steken? Tot welk moment kunnen de betreffende bonden dan wel hun afdelingen dan alsnog afhaken? En welke concessies moet de PCOB bij deze fusie dan (weer) aan de Unie KBO doen? Is het niet beter om gewoon een frisse start te maken en het verleden helemaal achter ons te laten? En waarom zijn die zeven bonden nu opeens bereid om de andere bonden los te laten en hebben ze die keuze niet eerder gemaakt?

Een ander deel van de aanwezigen is juist groot voorstander van een doorstart. Niet alleen omdat de PCOB in hun ogen als zelfstandige vereniging geen toekomst heeft, maar ook

omdat er al een gedeeld verleden is met deze identiteitsgebonden vereniging. Een doorstart zonder verwijten, en met een oprechte wens tot gelijkwaardigheid, zou goed zijn. Het is wel goed om vooraf na te denken over de beste propositie voor de gefuseerde vereniging: hoe kunnen we aantrekkelijk zijn voor nieuwe leden.

Op verzoek van de vergadering geeft Ingrid Rep een korte samenvatting van het gesprek dat zij heeft gevoerd met Peter Kuipers, de directievoorzitter van KRONCRV. De conclusie is dat voor een geslaagde fusie aan het begin van het traject duidelijk benoemd moet worden waar de fuserende verenigingen aan het eind van het traject willen staan: wat voor soort vereniging wil je zijn, hoe krijgt onze identiteit vorm in een gefuseerde vereniging, hoe willen we mensen met andere achtergronden aan ons verbinden? Als we besluiten tot scenario 1 zullen dit soort vragen aan de orde moeten komen. De heer Kuipers gaf ook nog het advies dat een ouderenorganisatie vooral contact moet houden met jongere generaties. De maatschappelijke ontwikkelingen leiden er immers toe dat er in toenemende mate in de eigen wijken en dorpen voor elkaar gezorgd moet worden. Om dat te kunnen realiseren moeten we zorgen voor allerlei dwarsverbanden in die wijken en dorpen.

Willem Nuis wijst erop dat we niet de fout moeten maken om de mislukkingen uit het verleden eenzijdig bij de Unie KBO neer te leggen. De focus lag in het verleden op het in elkaar schuiven van twee verenigingbureaus en niet op het in elkaar schuiven van twee verenigingen. Men dacht blijkbaar dat dat vanzelf goed zou komen en de PCOB was daar gewoon bij aanwezig.

Naar aanleiding van de vraag uit de vergadering waarom die zeven bonden nu pas een vuist maken tegen de grote bonden, deelt Ingrid Rep, de directeur, iets mee over de inbreng van de voorzitter van KBO Zuid-Holland. Dat is een grote bond, met een eigen bureau, maar men ziet in dat al die provinciale lagen niet in het belang zijn van een landelijk sterke vereniging. Een seniorenvereniging moet zich richten op het belang van de senioren, en niet op het belang van provinciale besturen. Deze doorstart wordt gezien als de laatste kans om de oorspronkelijk bedoelde fusie vorm te geven. Dat men zo lang loyaal is geweest aan de andere bonden heeft te maken met de 70-jarige geschiedenis van de Unie KBO; dat gooi je niet zomaar overboord.

De directeur legt uit dat er bij een fusietraject wordt begonnen met een intentieverklaring, een verkenning en beschrijving van hoe je het eindplaatje wilt hebben. Op dat moment worden er nog geen onomkeerbare besluiten genomen. We kunnen het jaar 2023 gebruiken voor die verkenning en detaillering en de ledenraden worden in elke fase geraadpleegd. Uiteindelijk moeten de ledenraden van beide verenigingen een positief advies geven op het eindresultaat van de verkenning. De vraag aan de ledenraad is nu of er een akkoord kan worden gegeven op het voornemen om de fusie met deze zeven KBO-bonden serieus te verkennen. Deze zeven bonden willen graag, ook om een tegenwicht te kunnen bieden aan het andere KBO-blok.

Ten aanzien van het tweede deel van scenario 1 (op zoek gaan naar een derde partner) zijn de meningen ook verdeeld. Een deel van de aanwezigen is van mening dat we onze handen al vol zullen hebben aan het verkennen en zo mogelijk realiseren van een fusie tussen PCOB en de zeven bonden. Enkelen wijzen nadrukkelijk op de christelijke identiteit van de PCOB die niet verloren mag gaan in welk fusietraject dan ook. Men merkt op dat in bestuursvergaderingen een verschil in identiteit wellicht niet tot praktische bezwaren leidt, maar op plaatselijk niveau bij de bijeenkomsten van de afdelingen wél; we moeten hierin rekening houden met de achterban. Anderen wijzen erop dat het invullen voor de achterban een zeker risico inhoudt: die achterban bestaat uit allerlei individuen met hun eigen beleving van identiteit en zingeving. Ook de beleving bij afdelingen en de intensiteit van de activiteiten van afdeling varieert sterk.

Vervolgens spitst de discussie zich toe op de vraag naar identiteit en zingeving en wat identiteit nou eigenlijk precies is. Kan de "identiteit" van de PCOB worden toegespitst op het bieden van ruimte om bezig te zijn met zingeving? Zingeving is voor álle mensen van belang, niet alleen voor christelijk georiënteerden. Het kan niet zo zijn dat de PCOB alleen voor christenen toegankelijk is en bovendien: wie beoordeelt dan of iemand aan die norm voldoet? Als zingeving alleen op het (christelijk) geloof wordt gericht, worden te veel mensen uitgesloten. Als de plaatselijke afdeling daar behoefte aan heeft, kan een bijeenkomst worden begonnen met gebed of een lied, maar dat is geen voorwaarde om een PCOB-afdeling te zijn of een goede bijeenkomst te hebben. De PCOB is niet op aarde om zich op te sluiten in zichzelf, maar heeft een taak voor alle senioren in het land. De PCOB is een maatschappelijke organisatie die gedreven wordt door bepaalde waarden, waarbij ook gekeken moet worden naar aansluiting bij de komende generaties. De (christelijke) normen en waarden moeten herkenbaar blijven, waarbij duidelijk is dat iedereen welkom is om daarin mee te doen.

Bij het samengaan van de Unie KBO en de PCOB is de identiteit ook uitgebreid aan bod gekomen; het voorstel wordt gedaan om dat er even bij te pakken. Men is het erover eens dat in de ontmoeting met mensen ruimte moet zijn voor zingeving, maar dat dan in de belangenbehartiging veel minder speelt. Daarom is ook op lokaal niveau goed samen te werken met andere seniorenorganisaties; je hoeft immers geen christelijk fietspad om maar iets te noemen.

De tijdlijn komt ook nadrukkelijk ter sprake: moet 2023 per definitie gebruikt worden om te verkennen of een fusie met de achterblijvende bonden wenselijk is of is het beter om even een pauze te nemen en te onderzoeken of de PCOB op eigen benen kan staan? En als we besluiten tot een verkenning met de achterblijvende bonden, is het dan wel raadzaam om tegelijkertijd op zoek te gaan naar een derde partner? Er wordt op gewezen dat schaalgrootte en dus een groter ledenaantal noodzakelijk zal zijn voor de Haagse belangenbehartiging. Daarom moeten we ook de banden met de vertrekkende provinciale KBO-bonden niet doorsnijden; samenwerking kan altijd noodzakelijk zijn en een toekomst met scenario 3 moet een optie blijven.

De vraag is hoe de PCOB een vereniging kan zijn, waar de huidige leden zich thuis blijven voelen terwijl aspirant-leden voldoende redenen gaan zien om lid te worden. In die zin kunnen de huidige problemen ook een kans zijn om de verjonging en vernieuwing ter hand te nemen. We moeten dan met elkaar het gesprek aangaan over de vraag waar deze nieuwe organisatie aan zou moeten voldoen en waar het volgens onze leden om zou moeten gaan. De missie van de vereniging is hierbij een belangrijk aandachtspunt: er moet eerst beschreven worden waartoe de PCOB – en in het verlengde daarvan een gefuseerde vereniging – op aarde is voordat er überhaupt over structuren kan worden gepraat.

Willem Nuis brengt nogmaals naar voren dat dit een consulterende vergadering is: we gaan niet stemmen, maar moeten het met elkaar eens worden over een scenario. En de PCOB moet het straks mogelijk ook eens worden met toekomstige fusiepartners, waarbij de voorwaarden aan bod zullen komen.

Het bestuur onderschrijft vanzelfsprekend het belang van identiteit en zingeving, en onderkent dat die begrippen verschillend worden ingevuld binnen de PCOB. Die verschillen kunnen we heel goed van elkaar accepteren en respecteren. Als er uiteindelijk wordt besloten om ook mogelijkheden voor fusie met een niet-christelijke seniorenorganisatie te onderzoeken, zal die organisatie uiteraard antwoord moeten geven op de vraag hoe zij om denken te gaan met een identiteitsgebonden fusiepartner. Het bestuur hoort graag nog van de ledenraad of men die verkenning naar andere partners mogelijk wil maken.

In de overwegingen heeft het bestuur nog geen aandacht gevraagd voor de medewerkers van het landelijk bureau, waarvan KBO-PCOB werkgever is. Willem Nuis wil erop wijzen dat een in te lassen "pauzejaar" voor de medewerkers betekent dat zij nog een jaar langer in

onzekerheid zitten over de werkgelegenheid. En als de ledenraad de voorkeur uitspreekt om eerst de fusie met de achterblijvende bonden af te ronden en daarna pas naar een derde partner te gaan zoeken, betekent dit dat het landelijk bureau minstens twee jaar lang in een reorganisatietraject zit.

De directeur voegt hieraan toe dat een fusietraject altijd begint met een intentieverklaring tussen partijen: wat willen we met deze fusie bereiken? In de loop van het traject worden geen onomkeerbare besluiten genomen zonder dat ledenraden en besturen daarover geraadpleegd zijn. Zolang de fusie niet beklonken is kan tijdens het traject besloten worden om het af te blazen, als een van de betrokken partijen daar aanleiding toe ziet. Op verzoek geeft de directeur een toelichting op de reorganisatie die het landelijk bureau te wachten staat: op de begroting van 2023 wordt gerekend met een vermindering van inkomsten van € 1,5 miljoen (verlies aan contributie plus indirecte kosten). Deze bezuinigingen kunnen niet meer met de kaasschaaf worden opgevangen. Er is wel enig vermogen om de eerste klap op te vangen, maar in 2023 moet de tering wel naar de nering worden gezet. Dit betekent dat ongeveer de helft van de arbeidsplaatsen op het landelijk bureau zal verdwijnen. De voorkeur is natuurlijk altijd om het vermogen te kunnen aanspreken om te kunnen investeren en niet om tijdens langdurige onderhandelingen de tekorten in de exploitatie op te vangen. In dat licht maakt het veel uit of tijdens de verkenning in 2023 al ruimte is om te zoeken naar uitbreiding van de fusie of dat op voorhand duidelijk is dat die ruimte nooit geboden zal worden door de ledenraad.

De voorzitter stelt concreet de vraag aan de ledenraad of men – de gesprekken gehoord hebbende en alles overwegende – het vertrouwen wil geven aan bestuur en directie om het jaar 2023 te gebruiken om te verkennen of een fusie van de PCOB met de achterblijvende provinciale KBO-bonden en een derde partner tot de mogelijkheden behoort. Daarbij wijst de voorzitter nadrukkelijk op de toezegging dat er geen onomkeerbare besluiten genomen worden voordat de ledenraad daarbij ingestemd heeft.

Alles overwegende stemt de ledenraad PCOB in met scenario 1, inclusief de intentie om naast een fusie met de overgebleven KBO bonden met een derde bevriende organisatie te verkennen of schaalvergroting is te bereiken.

Willem Nuis dankt de ledenraad voor het vertrouwen.

4. Rondvraag en sluiting

Er wordt geen gebruik gemaakt van de rondvraag.

Niets meer aan de orde zijnde dankt de voorzitter iedereen voor aanwezigheid en inbreng en sluit de vergadering met het lezen van een gedicht.

Getekend voor akkoord d.d. 2022

De heer H Zieleman
voorzitter

De heer J. Overbeek
vicevoorzitter